

LIOESSENS EN MORRA, TWEELING DORPEN DIE ALS ÉÉN GROTE FAMILIE WERKEN!

Veel kleine dorpen ver van de Randstad kampen met krimp. Hoe kan je dit als dorpsgemeenschap het hoofd bieden? De inwoners van Liessens en Morra dachten in het paradijs te wonen maar werden brutaal wakker geschud toen ze ontdekten dat ook zij een krimpdorp konden worden. Sindsdien gingen ze als dorpsgemeenschap aan de slag om dit tijt te keren. Ze maken zich hard voor een juiste woningvoorraad, goede voorzieningen en een sterke sociale cohesie. De bewoners werken continue verder aan hun beeld van 'it Nije Doarp Moarre-Ljussens'. Wij spreken over de ontwikkelingen in het dorp met Tettie Stiemsma en Germ Teitsma en eten ondertussen een heerlijk zelfgemaakt gebakje. Wat kunnen andere dorpen (met of zonder krimp) van hen leren?

Het Hof van Eden noemt Tettie Stiemsma de tweelingdorpen in Noordoost Friesland vlakbij het Lauwersmeer. Morra (250 inwoners) en Liessens (450 inwoners) zijn sfeervolle buurdorpen. Tot voor kort dachten de bewoners dat zij in het paradijs woonden. Maar in 2014 werden zij zich steeds meer bewust van een dreiging. De keuzes van organisaties van buiten konden tot leegloop en krimp gaan leiden. Organisaties zoals de woningbouwvereniging en een regionale koepel van scholen die in hun perceptie totaal niet in verbinding staan met de werkelijke dorpsgemeenschap.

De bewoners bundelen hun krachten en gaan zelf werken aan de vraagstukken waar hun dorp voor staat. De bewoners zorgen er samen voor dat de krimp niet bij hen tussen de oren komt te zitten. Ze weten de dreiging het hoofd te bieden en die te transformeren als kansen voor de dorpen. Het idee van het project is ontstaan toen een aantal organisaties, waaronder TWA architecten, Partoer, Thus Wonen, Bouwbedrijf Dijkstra-Draisma en Urban-Image een dorp zochten die wilde meedoen aan een experiment, hoe om te gaan met Krimp.

Door het professioneel aan te pakken en in gesprek te blijven, krijgen we het voor elkaar. De dorpsbewoners zijn al van oudsher georganiseerd in het 'Doarpsbelang'. We gaan op weg om zelfredzaam te worden. "We staan er om bekend, dat we ons ergens in vastbijten en niet eerder loslaten voordat we resultaat hebben!" Ze inventariseren wat nodig is en richten daar dan werkgroepen voor op, de werkgroepen zijn, Wonen, Energie en Zorg.

De gemeenschap vindt het belangrijk dat er een goede school is voor de kinderen en dat de jongeren en ouderen in het dorp kunnen blijven wonen. De commissieleden van 'it Nije Doarp' pakken het professioneel aan en organiseren een enquête naar de woningbehoefte. Hieruit blijkt dat er een serieuze behoefte bestaat aan nieuwe generatiewoningen. Dit terwijl de corporatie geen bezit meer wil in de kleinere kernen. Dit lijkt hen te risicovol. De bewoners onderzoeken of ze zelf een woningbouwcorporatie kunnen oprichten. Maar de risico's van onderhoud en leegstand zijn te hoog.

Uiteindelijk praten ze de deur op een kier bij de woningbouwvereniging Thus Wonen. Zij zijn bereid om toch twee levensloopbestendige woningen te bouwen. Dat is een geweldig succes! En de bewoners weten goed wat ze willen. Zo willen ze niet elk jaar nieuwe woningen, maar willen genoeg goede woningen, zodat de leefomgeving goed blijft! "Gelukkig is de woningcorporatie daartoe bereid!", zegt Germ.

We bouwen gelijktijdig aan de benodigde sociale en fysieke ontwikkeling

Alleen met een fysieke ontwikkeling in het dorp zijn ze er nog niet. „Veel ouderen trekken weg uit andere dorpen, dit komt vaak ook mede doordat er geen geschikte woningen zijn. We moeten elkaar niet gaan betuttelen, maar wel naar elkaar omzien.” Hiervoor is er een werkgroep Zorg in het leven geroepen.

Een auto is ook essentieel om in de dorpen te kunnen blijven. We zorgen ervoor dat iemand kan meerijden als ze niet meer kunnen rijden of geen auto hebben. Als iemand naar de dokter of het ziekenhuis moet, of geen boodschappen meer heeft, dan zorgen we ook daar met elkaar voor. De bijvangst is dat de ouderen in hun eigen dorp kunnen blijven en daardoor ook vitaler blijven!", zegt Tettie.

Er komen nu meer jongeren en ze willen blijven..

Ondertussen gaat het weer goed met het dorp. Er is een toename van het aantal leerlingen op de basisschool. "We zijn de afgelopen jaren gegroeid van 45 naar 70 kinderen. Onze school is nog een zogenaamde 'éénpitter'. In 1992 werd aangegeven dat de zelfstandige dorpsscholen in een grotere koepel opgenomen moesten worden. "We hebben uitgezocht wat daarvan voor ons de voor- en nadelen waren", en alles overwegende werd besloten niet mee te gaan in een grote koepel van basisscholen in onze Gemeente. Dit bleek achteraf een juiste beslissing te zijn, onze school is financieel kerngezond en beschikt over alle moderne lesmethodes en apparatuur.

"Bij ons blijven ze [jongeren] gewoon in het dorp wonen. Er is goed openbaar vervoer en heen en weer reizen is goedkoper dan op kamers. In een half uur ben je in de stad Leeuwarden."

Ook de keuzes van de jongeren in Moarre en Ljussens zijn anders dan in de andere dorpen. Jongeren vertrekken vaak tijdens hun studie of voor werkgelegenheid, gaan in de studentensteden wonen of gaan in de Randstad werken. "Bij ons blijven ze gewoon in het dorp wonen. Er is goed openbaar vervoer en heen en weer reizen is goedkoper dan op kamers. In een half uur ben je in de stad Leeuwarden," zegt Tettie. "De meeste wonen dan wel wat langer thuis."

Wanneer het financieel haalbaar is, kopen de jongeren de woningen die vrij komen in het dorp. Deze woningen knappen ze dan vaak samen op. En zelfs als de woningen in zulke slechte staat zijn dat ze beter gesloopt kunnen worden, bouwen ze samen nieuwe woningen!." Iets verderop in de straat zijn een aantal jongeren nu bezig. Van die woning stonden alleen de buitenmuren nog.

"Op deze plek in Nederland, waar je qua materieel gezien zo weinig hebt, zijn wij echt rijk!"

"Wellicht wil iedereen blijven, omdat het hier goed wonen is. En iedereen weet dat ze er toe doen. Er is 'gewoon' begrip voor elkaar. Dat is ook wat we terugkrijgen van degene die hier komen wonen. Ik geef ze hier Friese les. "Ze voelen zich gezien en waarderen het dat ze er direct bij horen. Volgens Tettie is het net zoals in goede families, gedeelde smart is halve smart. Zo is ook iedereen betrokken bij de belangrijke momenten. "De kerk zat helemaal vol bij de begrafenis van mijn vader." Maar ook in het ziekenhuis weten de verpleegsters direct als ze het bed van de patiënt zien, dat die mogelijk uit Lioessens komt. Het bed en de muur daarachter hangt dan namelijk vol met kaarten. "We delen lief en leed." En naast alle extra vrijwilligerswerkzaamheden bloeit ook het

verenigingsleven in het dorp. "De muziek- en toneelvereniging bestaan nog, terwijl ze in andere dorpen vaak al zijn opgedoekt."

De werkgroepen van 'it Nije Doarp Moarre-Ljussens' binnen de twee dorpen werken als een geoliede machine. Een zelfsturende organisatie waar veel professionele instanties nog wat van kunnen leren. Met ondersteuning van Partoer weten waar ze voor wat terecht kunnen, ze blijven continue op het vinkentouw zitten en weten de ontvangen subsidie in te zetten voor de ontwikkeling van hun dorp. Met weinig middelen en veel persoonlijke betrokkenheid, weten ze het dorp en zijn bewoners zelfredzaam te maken en te houden.

Tekst: David van Zelm van Eldik (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties)
Peter Heerema (LOCUS)
Philine Krosse (Dutchess Design)

Behaalde resultaten tot op heden, twee nieuwe levensloopbestendige woningen in Ljussens, zonnepanelen op het Dorpshuis 'de Stikel' in Moarre en op het verenigingsgebouw 'de Gearkomst' in Ljussens, een gezamenlijke website (www.moarre-ljussens.frl), een gezamenlijke Dorpskrant, een gymnastiek groep voor ouderen, koffieochtenden in de Hervormde Kerk van Ljussens, een Zorggroep die hand en spandiensten verrichten voor mensen die bepaalde dingen zelf niet meer kunnen doen. Verder is de werkgroep Wonen actief bezig, gezamenlijk met de Gemeente om de eigenaar van de fabriek te bewegen tot actie, het gebouw staat er verpauperd bij, het gebouw moet gesloopt worden of het gebouw moet verbouwd worden voor recreatieve of andere doeleinden. In het voorjaar van 2018 wordt er een markt georganiseerd op het gebied van Wonen, Energie en zorg, gezamenlijk met de organisaties en ondernemingen die bij ons project betrokken zijn.

Doelstelling voor de toekomst, zorgdragen in de breedste zin van het woord voor de leefbaarheid van onze mooie dorpen Moarre en Ljussens.

De activiteiten konden worden georganiseerd door onder andere een bijdrage uit het Mienskipfuns van de Provincie Fryslân.

